

Intervju sa Stevom Juliusom

Damjanov, Ivan; Pećina, Marko

Source / Izvornik: **Mef.hr, 2020, 39, 92 - 95**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:105:936331>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

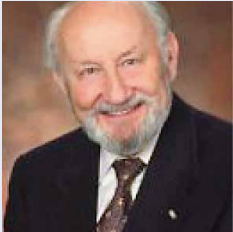

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine
Digital Repository](#)

Stevo Julius

Godina i mjesto rođenja: 1929, Kovin, Srbija

Obrazovanje:

- 1947. – matura, Gimnazija Maršala Tita, Zagreb
- 1953. – dr. med., Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- 1964. – dr. med. sci., Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zaposlenje:

- 1954. – 1964. asistent na Odjelu za internu medicine, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- 1965. – 2005. liječnik, specijalist interne medicine, voditelj odjela za hipertenziju, Medicinski fakultet Sveučilišta države Michigan, Ann Arbor Michigan, USA
- 1974. – 2005. redoviti profesor interne medicine i fiziologije – Medicinski fakultet Sveučilišta države Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA
- 2005. – aktivan profesor emeritus interne medicine i fiziologije, Medicinski fakultet Sveučilišta države Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA

Počasne titule i priznanja

- počasni doktor znanosti Sveučilišta u Göteborgu, Švedska
- nagrada za životno djelo i priznanje The Corcoran Lectureship, Savjet za istraživanje hipertenzije Američkoga kardiološkog društva,
- nagrada William Harvey Američkog društva za hipertenziju (William Harvey Award of the American Society of Hypertension).

- nagrada The Astra Cardiovascular Award Međunarodnog društva za hipertenziju (International society of hypertension – ISH)
- Distinguished Faculty Award Sveučilišta države Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA
- MERIT Award, Nacionalni institut za zdravlje (National Institutes of Health – NIH, Bethesda, Maryland, USA)
- dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (2012)
- počasno članstvo Australanskog, Hrvatskog, Europskog, Finskog, Mađarskog, Meksičkog, Španjolskog, Poljskog i Švedskog društva za hipertenziju.,
- Međunarodno društvo za hipertenziju (ISH) osnovalo je nagradu Stevo Julius Award for Excellence in Hypertension Education za najuglednije medicinske edukatore

Znanstveni interes: Patofiziologija ranih faza arterijske hipertenzije i metaboličkog sindroma.

Znanstveni radovi i publikacije: 345 znanstvenih radova u časopisima i 73 poglavlja u znanstvenim knjigama i monografijama

Citati (prema SCI): ~25,500

Knjige:

- *Mudrost tijela*, Epoha, Zagreb, 1960; Slovenački prijevod Cankarjeva založba, Ljubljana, 1962
- *Na živčanoj bazi* Epoha Zagreb, 1960; Slovenački prijevod Cankarjeva založba, Ljubljana, 1960; Mađarski prijevod, Forum, Novi Sad, 1962
- *Neither Red Nor Dead*, Medvista, Ann Arbor, 2003; Hrvatski prijevod *Ni crven ni mrtav*, Durieux, Zagreb 2013
- *Adventures In Hypertension*, Medvista, Ann Arbor 2008; Hrvatski prijevod *Avanture u hipertenziji*, A.G. Matoš, Zagreb 2011

Adresa: University of Michigan, Dept. of Internal Medicine, Division of Cardiovascular Medicine
1500 E Medical Center Drive; SPC 5853 Ann Arbor, Michigan
e-mail: sjulius@umich.med.edu

• Kako i kada ste se odlučili za studij medicine?

Odrastao sam u porodici medicinara. Otac mi je bio liječnik, a mati medicinska sestra. Otkada pamtim, u našoj se obitelji uvijek govorilo o medicini, pa sam tako rano, svjesno ili nesvjesno, odlučio krenuti putem mojih roditelja. Osim toga i život mi je nekako pomogao da donesem tu odluku.

Kad nekom mladom čovjeku kažeš da ne smije ili nije dorastao da nešto učini, možeš biti siguran da će on upra-

vo to napraviti. Početkom Drugog svjetskog rata, kad su Nijemci došli u Hrvatsku i kad je osnovana Nezavisna država Hrvatska, mene su izbacili iz gimnazije u Zagrebu. U službenom rješenju je pisalo da sam "izbrisan... na osnovi zakona o rasnoj pripadnosti". Tog trena sam postao zainteresiran za obrazovanje i odlučio da ću nastaviti školovanje dokle god to bude moguće. Kad je 1942. godine moja obitelj prešla u partizane u Glini, a zatim u Otočcu, upisao sam se bio u lokalnu

školu. No i taj pokušaj da nastavim školovanje je propao jer su nas Nijemci protjerali s toga područja. Ostatak rata sam proveo s puškom u ruci, uglavnom kao partizanski kurir sve do oslobođenja. Nakon toga sam se 1945. godine upisao u Zagrebu u gimnaziju Maršala Tita. Još uvijek se sjećam dragih, ali jako strogih profesora koji su nam omogućili da u dvije godine svladamo svo gradivo propisano za četverogodišnji program te da maturiramo za samo dvije godine.

Na Medicinski fakultet u Zagrebu upisao sam se 1947. godine. O mojim studentskim danima mogao bih pričati jako dugo jer su me u ono doba osim medicine zanimale mnoge druge stvari. Kako sam volio pisati i čitati, postao sam i glavni urednik studentskog časopisa *Medicinar*. Diplomirao sam u roku 1953. godine.

- **Nakon staža radili ste neko vrijeme kao liječnik u Goraždu u Bosni i Hercegovini, pa ste nakon toga počeli svoju specijalizaciju iz interne medicine na Rebru. Biste li nam mogli ispričati koju anegdotu iz tih specijalizantskih dana?**

Najviše se sjećam profesora Radovana Ivančića i Arpada Hahna. Vrijedno je spomenuti da je Ivančić imao jako razvijen smisao za humor, pa su mi neke od njegovih priča ostale u sjećanju, primjerice ova.

Profesor Hahn kao šef klinike bio je pedesetih godina prošlog stoljeća odlučio

da počne slati svoje mlađe suradnike u inozemstvo u vodeće centre moderne medicine. Ivančiću su bili ponudili da ide u New York. Nakon kratkotrajnog puta u Ameriku, Ivančić se predomislio te je tako završio u Francuskoj. Po povratku iz Francuske svi su ga pitali zašto nije ostao u New Yorku. Odgovor je bio šaljiv: "Po dolasku u New York ušao sam u hotelsku sobu i otvorio telefonsku knjigu pod slovom H. Na moje iznenađenje našao sam duge liste ljudi koji su se svi zvali Hahn. Budući da u Zagrebu nisam znao kako izaći na kraj s jednim Hahnom na mome odjelu u bolnici, zaključio sam da mi nema smisla ni pokušati preživjeti godinu dana u gradu u kojem živi toliko mnogo ljudi koji se svi prezivaju Hahn!"

Tu je priču ispričao i profesoru Hahnu koji se zdušno smijao. Vrijedno spomena, jer Hahn nije imao smisao za humor. Ipak, jako smo se dobro slagali i nama mladima je uvijek dopuštao da se međusobno šalimo. Uvjeti rada u bolnici bili su

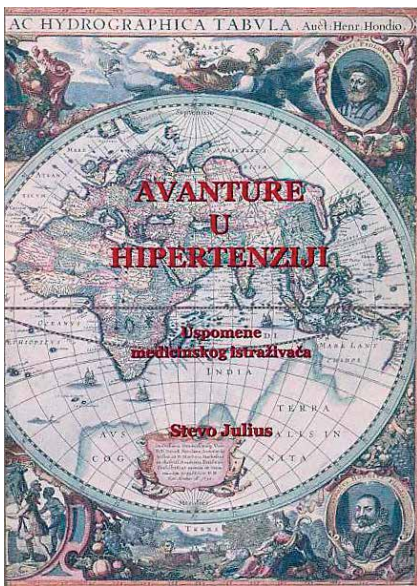
nestvarno teški. Svakodnevni humor nam je bio nužno potreban za preživljenje pod tim uvjetima.

Profesor Hahn je bio brižan mentor, a mi smo mu se divili jer je imao fenomenalno pamćenje. Bio sam prisutan pregledu jednog bolesnika koji se tužio da ima kamenac u lijevom bubregu. Hahn mu je rekao kako se on sjeća da je kamenac bio na drugoj strani, što smo i mi potvrdili iz povijesti bolesti.

Docent Vanja Mikuličić ostao mi je u sjećanju kao čovjek koji zna riješiti i najteže probleme, koji puta, jasno, na svoj jedinstveni način. Navest ću samo primjer jednog siromašnog Roma kojeg smo hitno trebali primiti u bolnicu. Nekoliko sati nakon primitka bolesnika Mikuličić je ustanovio da ga još nisu smjestili u krevet. Upitao je zaduženu medicinsku sestru o čemu se radi. Ona mu je pogrdnim riječima rekla da mrzi "prljave cigane". Vanja joj je brzo "rastumačio" da to nije Ciganin već indijski maharadža koji putuje Europom *incognito*, pa su

Stevo Julius i njegovi prijatelji prilikom svečanosti održane povodom proslave njegova 90 rođendana na ESH kongresu u Barceloni 2018

Stevo Julius: Avanture u hipertenziji: uspomene medicinskog istraživača; Samobor: A.G. Matoš, 2011

jadnika na brzu ruku smjestili u prvi slobodan krevet.

Kao svakog dana profesor Hahn je sljedećeg jutra saslušao izvještaj glavne sestree i dežurnog liječnika o stanju na odjelu. Sestra mu je rekla da je "maharadžino zdravstveno stanje stabilno". Hahn se iznenadio i upitao ljutito: "Kako to da mi nitko nije rekao da imamo maharadžu kao bolesnika u bolnici?" Odmah je potrčao da vidi tog neobičnog bolesnika, ali ovaj put samo u pratnji Vanje Mikuličića, koji mu je tada rastumačio cijelu situaciju. Ne znam detalje njihova privatnog razgovora, ali sam siguran da je Va-

nja iskoristio priliku da istakne koliko je humor potreban u tim teškim radnim bolničkim uvjetima.

• **Kako ste došli u Ameriku?**

Prvi put sam došao kao pratitelj moje prve žene Mare, koja je od Fordove fondacije dobila stipendiju za proučavanje populacijske epidemiologije. Prema uvjetima te fondacije, nakon dvije godine u Americi morali smo se vratiti kući u Jugoslaviju. Drugi put sam došao u SAD na poziv Medicinskog fakulteta države Michigan u Ann Arboru gdje još i danas radim.

• **Jeste li se u Michiganu zainteresirali za proučavanje hipertenzije?**

Da. Tijekom mojeg prvog posjeta kad mi je profesor Hoobler dao radno mjesto u odjelu za hipertenziju u Ann Arboru.

• **Jeste li tad ili ikad nakon toga pomislili da ćete cijeli stručni život provesti proučavajući hipertenziju?**

Vrlo zanimljivo pitanje! Hemodinamika hipertenzije i prevencija povišenog tlaka zanimali su me od ranih dana moje medicinske karijere, ali nikad nisam mogao ni zamisliti da ću živjeti tako dugo i još uvijek se baviti istom temom. Usput da spomenem – i moj prvi rad, objavljen na engleskom, bio je o hipertenziji.

• **Kad smo već na temi Vaše dobi. Sad ste u 92. godini. Geni ili način života?**

Stvarno ne znam ni sam kako sam došao to tih "zrelih godina", jer u mojoj užoj obitelji nitko nije živio tako dugo. Moj otac je imao preko 70 godina kad je počinio samoubojstvo. Moja mati je pu-

šila, što joj je sigurno skratilo život. Brat mi je umro od melanoma. Nemam pojma kako sam ja tako dugog vijeka, ali jedno znam pouzdano: nisam pušio, nisam debeo i uvijek sam vodio relativno zdrav život.

• **Kao liječnik i znanstvenik bili ste vrlo uspješni i produktivni. Koliko ste radova objavili?**

345 znanstvenih radova u časopisima i 73 poglavlja u knjigama i monografijama.

• **Kada ste objavili svoj zadnji rad?**

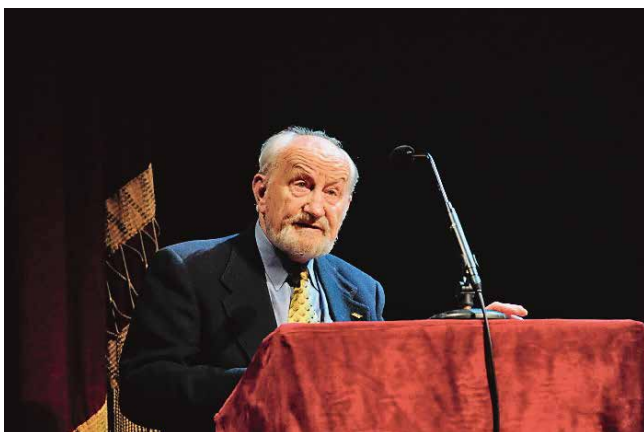
Ove godine u siječnju 2020. Riječ je o revijskom članku u časopisu *Hypertension*. Citiram ga ovdje:

Kjeldsen SE, von Lueder TG, Smiseth OA, Wachtell K, Mistry N, Westheim AS, Hopper I, **Julius S**, Pitt B, Reid CM, Devereux RB, Zannad F Medical Therapies for Heart Failure With Preserved Ejection Fraction. *Hypertension*. 2020 Jan;75(1):23-32.

• **Koji Vam je prema vašem sudu najvažniji rad?**

To mi je jako teško pitanje. Najprije moram reći da ono što ja smatram mojim najboljim radom nije moj najcitiraniji članak. Izabrao sam jedan od mojih ranih radova (iz 1971. godine) jer mislim da smo u tom radu prvi put upozorili na ulogu mozga u nastanku hipertenzije.

Evo toga rada: **Julius S**, Pascual AV, London R. Role of parasympathetic inhibition in the hyperkinetic type of borderline hypertension. *Circulation*. 1971 Sep;44(3):413-8. doi: 10.1161/01.cir.44.3.413.PMID: 5097443

Stevo Julius na otvorenju Kongresa Hrvatskoga društva za hipertenziju i Srednjeeuropskom kongresu u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu

Stevo Julius – fotografija ispred zgrade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, koje je dopisni član od 2012. godine

- **Koji Vam je rad najčešće citiran?**

Ne znam.

(Napomena autora intervjua: Kako profesor Julius nije znao odgovor na moje pitanje, jer ga to, kako mi je rekao, baš previše ne zanima, potražio sam i našao odgovor na servisu *Google Scholar*. Onda mi je profesor Julius pojasnio da je prvi autor toga rada njegov bivši specijalizant Dr. Hansson).

Referenca je toga rada, dosada citirana preko 8000 puta:

Hansson L, et al. Effects of intensive blood-pressure lowering and low-dose aspirin in patients with hypertension: principal results of the Hypertension Optimal Treatment (HOT) randomised trial. *Lancet* 1998; 351: 1755-62.

- **Što je Vaš najvažniji doprinos medicinskim znanostima?**

Možda moj osobni doprinos? To je nemoguće reći jer sam uvijek radio kao dio mog znanstvenog tima, ili kao sudionik u velikim međunarodnim studijama. Moj doprinos se ne može razdvojiti od doprinosa ostalih članova naših timova. Kroz moj uži krug suradnika je tijekom godina u mojoj bolnici i laboratoriju prošlo 84 ljudi, a publicirani rezultati jednako su moji kao i njihovi. Oni zaslužuju isto toliko hvale kao i ja, ako ne i više, za sve znanstvene uspjehe i priznanja koja smo primili tijekom ovih godina.

Cijeloga svoga života bavio sam se istraživanjem hipertenzije, s posebnim naglaskom na početnim stadijima ove bolesti. Studirajući rane stadije, uvijek sam mislio da ćemo na taj način prije saznati o uzrocima i patogenezi hipertenzije nego da smo se bavili s komplikacijama u uznapredovalim stadijima bolesti. Ta rana hipertenzija, koju nazivamo još i "prehipertenzija", povezana je s povišenim udarnim volumenom srčanih klijetki, za razliku od etablirane hipertenzije, u kojoj dolazi do povišene vaskularne rezistencije. To je sve povezano s povišenim simpatetičnim tonusom, pretiološću i rezistencijom na inzulin. Mozak ima veoma važnu ulogu u nastanku prehipertenzije. Liječenje prehipertenzije može usporiti ili čak i odgoditi nastanak prave hipertenzije, koju se mora liječiti. Mislim da smo mi tijekom ovih posljednjih 60 godina doprinijeli boljem razumijevanju tih kompleksnih promjena u ljudskom organizmu.

Dr. Juliusu je 2017. godine dodijeljeno priznanje prigodom proslave 100-godišnjice osnutka Medicinskog fakulteta u Zagrebu

- **Iako ste već u 92. godini života, još uvijek sudjelujete u simpozijima i držite predavanja na znanstvenim skupovima. Koliko ste poziva prihvatili za sastanke u ovoj školskoj godini?**

Na svu sreću, zbog pandemije viroze COVID-19, ne mogu putovati pa ću na tim sastancima na koje su me pozvali, sudjelovati preko aplikacije Zoom iz mog stana.

Dosada sam prihvatio pozive na 4 sastanka: u Buenos Airesu, Vilniusu, Temišvaru i jednom ovdje u Ann Arboru.

- **Vaša autobiografska knjiga *Neither red nor dead* izašla je u hrvatskom prijevodu u Zagrebu. Jeste li dobili kakvih komentara od Vaših čitatelja u Hrvatskoj i okolnim zemljama?**

Ugodno sam bio iznenađen odjekom koji je moja knjiga imala u ovim krajevima. To mi je posebno drago, jer nisam očekivao da će moja životna priča biti zanimljiva tolikom broju ljudi.

- **Jeste li u kontaktu s kolegama koji se bave hipertenzijom u Hrvatskoj?**

Da. Posebno me vesele pozivi za predavanja i suradnju. Htio bih istaknuti kontakte s profesorom Davorom Miličićem i Bojanom Jelakovićem koji su me mnogo puta pozivali i slali mi svoje radove na stručnu recenziju. Danas je relativno jednostavno održavati dobre i korisne kontakte preko elektroničkih medija. Moj dobar prijatelj Bojan Jelaković posebno me je impresionirao svojim radovima, o kojima često raspravljamo.

Prilikom proslave stogodišnjice Medicinskog fakulteta u Zagrebu kolege iz Zagreba su mi dodijelile plaketu za moj "doprinos prijenosu znanja i unapređenje zdravstvene skrbi i profesionalnog usavršavanja hrvatskih liječnika". Prije 6 godina bio sam u Zagrebu sa skupinom kardiologa iz Ann Arbora. Amerikanci su bili vidno impresionirani visokim stupnjem kardiološke prakse u Hrvatskoj, kao i znanstvenom aktivnošću. Tada smo uspostavili vrlo korisne odnose koji se još i danas održavaju.

Internetne poveznice:
sh.wikipedia.org/wiki/Stevo_Julius
http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/sjulius
<http://search.marquiswhoswho.com/executable/SearchResults.aspx?db=E>
<http://www.epi.umn.edu/cvdepi/biosketch/julius-stevo/>